

Анжела МАХМУТОВА,
методистка НМЦ професійного
розвитку педагогічних та керівних
працівників установ і закладів
дошкільної та загальної середньої
освіти ХОІППО ім.А.Назаренка

Мистецька освітня галузь: п'ятирічне пілотування

Новий Державний стандарт базової середньої освіти був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 8989. У ньому визначені структура та зміст базової середньої освіти, для реалізації яких необхідні були нові методологічні та практичні підходи до організації навчання. Тому стало логічним запровадження пілотного проєкту для здійснення апробації матеріалів з навчальних предметів та інтегрованих курсів усіх освітніх галузей.

На Хмельниччині у проєкті брали участь 5 закладів загальної середньої освіти, у яких здійснювалося навчання учнів від 5 до 9-го класів починаючи з 2021 по 2026 рр. Вчителі, що були залучені до пілотного проєкту з мистецької освітньої галузі, змінювалися через різні обставини. На завершення експерименту підсумовують результати Іванна Байтелюк та Світлана Табельська (Кам'янець-Подільський ліцей №3 Кам'янець-Подільської міської ради), Анатолій Блага (Славутська гімназія «Успіх»), Валерій Гринчук (ліцей №11 Хмельницької міської ради), Тетяна Куновська (Старокостянтинівська ЗОШ І-ІІІ ст. №1 Старокостянтинівська міської ради), Ірина Тукало (ліцей №1 імені Володимира Красицького Хмельницької міської ради).

Учителі-дослідники працювали за трьома модельними навчальними програмами авторів О.Гайдамаки, Л. Масол та Л.Кондратової. Вони оцінювали їх ефективність та апробували навчально-методичні матеріали в освітньому процесі, застосували нові підходи до оцінювання результатів навчання. Координаційні дії нашого інституту, авторів модельних програм/підручників, видавництва забезпечили цілісність експерименту, дали змогу проаналізувати та зробити висновки щодо ефективності процесу пілотування.

На думку вчителів-апробаторів, усі модельні навчальні програми відповідають принципам науковості, системності, забезпечують реалізацію Державного стандарту. У них чітко визначені мета, зміст, послідовність очікуваних результатів навчання, види діяльності учнів націлені на формування ключових компетентностей та наскрізних умінь, тобто на здатності застосовувати знання на практиці.

Навчально-методична координація здійснювалась авторськими колективами у співпраці з видавництвами, дистанційними курсами інституту за актуальними темами

та методичними зібраннями в закладах освіти. Також періодично у віртуальному класі для категорії «вчителі, що пілотують НУШ», проводилися зустрічі за запитом:

- оформлення щоденників спостереження;
- критерії оцінювання;
- оновлення творів для слухання, візуального сприйняття, аналізу-інтерпретації та виконання;
- складання комплексних завдань з мистецтва тощо.

Усі вчителі працювали з електронними версіями підручників, е-додатками та презентаціями до уроків. Один заклад отримав паперові підручники та робочі зошити. Дидактичні можливості у викладанні вчителями інтегрованого курсу «Мистецтво» були різними: третина користувалась матеріалами, придбаними за власний кошт, третина - оплаченими коштами закладу, а один педагог створював їх самостійно.

Щодо умов для формування мистецького освітнього середовища, орієнтованого на сучасні потреби учнівства, то у згаданих вище закладах освіти навіть задля «підсилення експерименту» для кабінету мистецтва місця не знайшлося. Саме він є критично важливим для створення творчого середовища та повноцінного проведення практичних занять, розвитку креативності, емоційного інтелекту, художньо-образного мислення учнів, формування цілісного творчого досвіду. Адже специфікою викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» є потреба у візуалізації та якісному звуковому супроводі, спеціалізованому інструментарії та обладнанні для практичної творчості (музичні та шумові інструменти, якісні мультимедійні засоби, репродукції творів мистецтва, аудіо- та відеозаписи, мольберти та матеріали для художньої діяльності, тематичні плакати тощо). Звісно, вчителі-пілоти активно застосовували електронні освітні ресурси, мультимедійне обладнання, з класу до класу носили власний музичний інструмент, аудіосистеми, але відсутність необхідного освітнього середовища та його оснащення не покращують очікуваний результат.

Важливим аспектом проведення пілотування (на мою суб'єктивну думку) є підтримка вчителів у вигляді премій, позачергової атестації або подяк за додаткову роботу.

Найбільш поширеними формами взаємодії між учителями-учасниками пілоту та обласною спільнотою вчителів мистецької освітньої галузі був обмін власним досвідом

викладання: майстер-класи та виступи на конференціях, вебінарах, семінарах, курсах підвищення кваліфікації. Так, до прикладу, Людмила Цюпа (Старокостянтинівська ЗОШ І - ІІІ ст.№1 Старокостянтинівської міської ради) представляла досвід з практичної інтеграції на секції "Мистецька освітня галузь" під час обласного марафону "НУШ в основній школі" (червень 2022 р.), продемонструвала STEAM проєкт "Старокостянтинівська фортеця" під час курсів вчителів мистецтва (травень 2025 р.). Світлана Табельська на семінарі "Ігрова діяльність на уроках мистецтва" провела майстер-клас "Незвичайні матеріали в роботі вчителя мистецтва" (жовтень 2024): за допомогою соломинки, фарб, штампів та ватних паличок учасники виконали індивідуальну композицію "Віночок".

Учасники проєкту відзначили повну відповідність пілотованих матеріалів з мистецької освітньої галузі принципам НУШ, налагоджену комунікацію з авторами, видавництвами та регіональними координаторами. Водночас радять:

- обладнати у закладах освіти профільні кабінети мистецтва, що покращує якість викладання;

- забезпечити ці кабінети цифровим та мультимедійним обладнанням;

- продовжувати працювати над власним самовдосконаленням, опановувати сучасні освітні інструменти.

Вчителі пілотних класів про свою участь в апробації: "Пілотні школи - експериментальний майданчик упровадження реформи"; "Пілотування - це інноваційні проєкти, новий погляд на викладання предмету"; "Це можливість першими опанувати сучасні практики, вплинути на зміст майбутніх підручників, отримати досвід роботи в інноваційних освітніх просторах, зробити мистецтво дієвим інструментом самовираження та вибору професії"; "Можливість першими випробувати ідеї на практиці та знайти шлях до успіху через реальний досвід".

Отримані результати пілотування мистецької освітньої галузі створюють основу для коригування діючих програм і ресурсів з метою забезпечення їхньої максимальної ефективності й узгодженості з концепцією НУШ, налагоджують системну взаємодію між науковою спільнотою, педагогами-практиками та розробниками навчальних матеріалів, адаптують освітні програми до актуальних потреб учнів.

Світлана ТАБЕЛЬСЬКА,
вчителька мистецтва
Кам'янець-Подільського ліцею №3

мистецька освітня галузь

Інноваційні підходи до реалізації мистецької освітньої галузі за програмою Л.Масол

Упродовж 2021–2026 навчальних років, працюю в умовах пілотування нового Державного стандарту базової середньої освіти. Модельною навчальною програмою «Мистецтво. 7-9 класи» (інтегрований курс) для закладів середньої освіти (автор: Масол Л.М.). Це був період активного пошуку, змін, переосмислення ролі вчителя й учня, а також упровадження сучасних освітніх підходів, які відповідають потребам сьогодення.

1. Трансформація освітнього процесу

Пілотування стало не лише викликом, а й можливістю для розвитку. Ми поступово відійшли від традиційної моделі передачі знань до компетентнісного навчання, де в центрі — особистість учня, його інтереси, здібності та практичний досвід.

Основні зміни:

- інтеграція предметів і міждисциплінарні зв'язки;
- орієнтація на формування ключових компетентностей;
- активне використання формувального оцінювання;
- створення безпечного, підтримувального освітнього середовища;
- розвиток критичного мислення, творчості та емоційного інтелекту.

2. Особливості реалізації змісту мистецької освітньої галузі НУШ

Пілотування Державного стандарту базової середньої освіти у 2021–2026 роках стало важливим етапом модернізації освітнього процесу, спрямованого на формування компетентної, творчої та культурно свідомої